

อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช

ในนครศรีธรรมราชนอกจากจะมีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมาก ทั้งโบราณวัตถุ โบราณสถาน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ทั้งที่กล่าวมาแล้ว ยังปรากฏร่องรอยของอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชอีกด้วย อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชที่จะกล่าวต่อไป คือ ก้นความเชื่อ, ก้นพิธีกรรม และตระกูลพราหมณ์

1. ความเชื่อในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์

จากการวิจัยของสุวิทย์ ทองศรีเกท¹ เพื่อต้องการทราบว่าพฤติกรรมของ พุทธศาสนิกชนในนครศรีธรรมราชที่ออกมาเป็นพิธีกรรมนั้นมีความสอดคล้องหรือสัมพันธ์กับ หลักของศาสนาพราหมณ์มากน้อยเพียงใด พิธีกรรมทาง ๆ ไทช่วยแก้ปัญหาชีวิต สังคม และเศรษฐกิจของพุทธศาสนิกชนเหล่านั้นอย่างไรบ้าง โดยใช้ตัวอย่างประชากรจำนวน 80 คน ในจำนวนนี้มาจากแหล่งที่สำคัญ 3 แหล่งคือ จากแหล่งโบราณคดีในชุมชน โบราณในเขตอำเภอเสาชิงช้าและอำเภอท่าศาลา จำนวน 55 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 68.75 จากผู้มีเชื้อสายพราหมณ์ จำนวน 15 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.75 และ จากผู้มีความรู้ซึ่งเป็นข้าราชการในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช จำนวน 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50 ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้ คือ

1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าทั่วไป

ในการประกอบพิธีกรรมทุกพิธีกรรม ผู้กระทำพิธีต้องกล่าวขัญเชิญ เทพเจ้าทั่วไปมาในพิธี เรียกว่า "รูดมเหศวรา" หรือ "ชักสักเค" ก่อจากนั้นจึงกล่าว ขัญเชิญเทพประจำทิศทั้งแปด นอกจากนี้เทพบางองค์จะได้รับการอ้อนวอนเป็นพิเศษ ในพิธีกรรมโดยเฉพาะบางพิธี เช่น พิธีชมนกดินเพื่อการต่าง ๆ ขัญอ้อนวอนเฉพาะลิกอน เป็นต้น เทพเจ้าเหล่านี้ล้วนเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ของศาสนา พราหมณ์ทั้งแคว้นมคธและแคว้นปาณฑุเป็นอันมาก

1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าสูงสุด

พระเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์หมายถึง พระพรหม, พระวิष्ณุ และพระศิวะ ซึ่งถือว่าศักดิ์เสมอกัน แต่ตามหลักฐานหลักฐานในการประกอบพิธีกรรม ในนครทริชวรณราช ปรากฏว่าผู้ประกอบพิธีกรรมกล่าวขัญอ้อนวอนพระศิวะ (ชิวกร) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ พระวิष्ณุ ส่วนพระพรหมได้รับการอ้อนวอนน้อยที่สุด

เกี่ยวกับเทวรูปได้ค้นส่วนมากเคยเห็น ขันอ้อนวอนเอง หรือเคยเห็น ขันอ้อนวอน ปรากฏว่าเทวรูปหรือประติมากรรมที่เชื่อว่าเกี่ยวข้องกับพระศิวะ คือทิวสิงห์ โยนิ และพระวิฆเนศวรมีปริมาณมากที่สุด รองลงมาเห็นเทวรูปหรือประติมากรรมของ พระวิष्ณุและพระศิวะ ส่วนพระพรหมมีปริมาณน้อยที่สุด (ตารางที่ 39) ในการอ้อนวอน และแถบประกาศาร้อยละ 60 ไรศยกไม้ ชูบเวียน และบริจาคเงิน ส่วนที่เหลือแล้ว แต่สิ่งที่ไม่พบเลย

1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ

ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งอำนาจต่าง ๆ หลังจากร่างกายอันเป็นวัตถุได้สลายไป หรือสิ่งอำนาจที่สามารถลอบออกไปจากร่างกาย ได้ชั่วคราว โยธีกวไม่ถ่วงอำนาจที่อยู่เหนือวัตถุ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก คือ

มีรูปร่างเป็นลักษณะหนึ่งอาจจะเป็นเทเจ้า เป็นเทวาประจำท้องถิ่น และเป็นพระภูมิเจ้าที่ เป็นต้น ส่วนลักษณะที่สอง คือ รูปร่างอาจไม่ใช่วัณ

ในพิธีกรรมของชาวนครศรีธรรมราชนั้นการช้อนวอนหรือเช่นสรวงทอวิญญานที่มีลักษณะคล้ายการช้อนวอนล่องเทเจ้าทาง ๆ ซึ่งปรากฏในพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกพิธีนั้นเอง ในพิธีทำขวัญ เช่น ทำขวัญเค็ดและทำขวัญนาศ เป็นต้น ล่างก็คล้ายช้อนวอนทอขวัญซึ่งเป็นวิญญานว่าให้อยู่กับขวัญเขากัน

เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องวิญญานนั้นมีความสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์ก่อนตาย เช่น ถ้าหากว่าผู้ตายเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง เมื่อตายไปแล้วมักจะได้รับการยกย่องว่าเป็นเจ้าหอ เจ้าแม่ หรืออาจจะเป็นผู้มีรายก็ได้ ดังนั้นร่างศาลให้เป็นที่อยู่ ฉะนั้นเมื่อผู้ใดเสียชีวิตเจ้าภาพต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อป้องกันภัยและเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ร่างกาย นอกเหนือไปจากความรักเป็นทางสังคมข้างอื่น ๆ อย่างการทอขวัญเนื่องในวันสงกรานต์และสารทเดือนสิบของชาวนครศรีธรรมราชส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากความเชื่อในเรื่องวิญญาน

ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญานของชาวนครศรีธรรมราชนั้นได้ขยายไปถึงสัตว์และสิ่งของด้วย เช่น ในพิธีทำขวัญเรือ เป็นต้น ได้ทำเพื่อเรียกขวัญของไม้ที่ไร้ทำเรือให้มาช่วยคุ้มครองเจ้าของเรือ ให้การพาพาหาภินคล่องและมีโชคลาภ ส่วนชาวก็มีวิญญานคือแม่โพสพ จึงต้องมีพิธีเรียกไ้มาประจำส่วนต่าง ๆ ของข้าว และในพิธีสงกรานต์ชาวนครศรีธรรมราชนำเครื่องปั้น เครื่องไม้ เช่น ครก และสาก เป็นต้น ไปแช่น้ำทั้งนี้ เพราะมีความคิดว่าสิ่งเหล่านี้มีวิญญานจึงต้องการพักขอนด้วย

ในพิธีกรรมจำนวนมากประมาณประกอบพิธีกรรมเพราะมีความเชื่อทออำนาจภายนอกที่เหนือธรรมชาติมากกว่าประกอบพิธีกรรมเพราะเป็นประเพณีนิยม และพิธีใดที่มีความสัมพันธ์กับสังคมสูงขึ้นจุดมุ่งหมายในการประกอบพิธีเพื่อสังคมก็จะสูงขึ้นด้วย เช่น พิธีสงกรานต์และสารทเดือนสิบ, พิธีศพ และพิธีทำขวัญนาศ เป็นต้น (ตารางที่ 40)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าความเชื่อเหล่านี้สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องอาถัมม์ หรือ SOUL อันเป็นหลักอันสำคัญยิ่งของศาสนาพราหมณ์

1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกรรม

ความเชื่อในเรื่องกรรมมีความสัมพันธ์กับเรื่องวิญญาณ, นรก, สวรรค์, การเกิดใหม่, ชาตินี้, ชาติหน้า และความเชื่อที่ว่าเมื่อบุคคลทำกรรมใดไว้แล้วย่อมส่งผลให้ไปเกิดในภพต่าง ๆ สิ่งที่ไม่เกิดใหม่ก็คือวิญญาณซึ่งในศาสนาพราหมณ์เรียกว่าอาถัมม์

ส่วนความเชื่อในเรื่องกรรมนั้นประจักษ์โดยทั่วไปมีความเชื่อในเรื่องกรรมในความหมายเกี่ยวข้องกับพรหมลิขิต คือ เชื่อในลักษณะที่เป็นพลังอำนาจที่ใดกำหนดชีวิตของมนุษย์ไว้ก่อนตั้งแต่อดีตชาติ ไม่สามารถแก้ไขได้ อันมีความหมายใกล้เคียงกับพรหมลิขิต จะมีก็กับบางที่เชื่อว่า พรหมลิขิตถูกกำหนดโดยอำนาจของพระเจ้าคือพระพรหม (การางที่ 41-42)

ประชากรส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า บุคคลละกระทำกรรมในปัจจุบันเพื่อต้องการจะได้รับผลใน ชาติหน้ามีสูงถึงร้อยละ 23.75 อีก ร้อยละ 16.25 เห็นว่าในชาตินี้และอีกร้อยละ 58.75 มีความเห็นว่าแล้วแต่กรรมจะให้ผลเมื่อใด และประการสำคัญคือ ประชากรร้อยละ 93.75 มีความเห็นว่าชาตินี้แน่นอนว่าถึงระยะเวลาที่บุคคลจะไปเกิดใหม่หลังจากหายไปแล้ว อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าการทำบุญหรือกรรมดีก็เพื่อที่จะรับผลในชาติหน้ามากกว่าชาตินี้ อีกทั้งคำว่า "ชาติหน้า" ก็ไม่ได้หมายถึงลักษณะของจิตที่เกิด-ดับตามแนวของพุทธศาสนาแต่อย่างใด

1.5 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์

ความเชื่อมีข้อเด่นอยู่สามประการ คือ ประการแรกได้แก่ การยอมรับอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีตัวตน อันได้แก่เทพเจ้าต่าง ๆ ประการที่สอง ได้แก่

การยอมรับเรื่องวิญญาณหรืออาถรรพ์ความลึกลับศาสนา เราเห็นว่าดำรงอยู่ได้หลังจากวัฏ
สลาย, ความเร็วเรื่องกรรม, การเกิดใหม่, ชาตินี้, ชาติหน้า และพลังอำนาจที่ไม่มีตัวตน
และประการที่สาม ได้แก่ การสร้างอำนาจที่สูงกว่าด้วยเวทย์มนตร์คาถาเพื่อบังคับอำนาจดังกล่าว
ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของผู้ประกอบพิธี ลักษณะเด่นทั้งสามประการนี้มีความสัมพันธ์กัน
อย่างใกล้ชิด

เรื่องของไสยศาสตร์ เป็นข้อเด่นประการที่สาม เกี่ยวกับการใช้เวทย์มนตร์คาถา ,
ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความเร็วเรื่องพลังอำนาจที่มีอยู่ในเครื่องรางของขลังทั้งที่เป็น
ธรรมชาติและเกิดจากการเสกเวทย์มนตร์คาถาเข้าไป ความเร็วเรื่องโรคลงซึ่งมีความ
สัมพันธ์กับบุคคล สถานที่และเวลา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า "ไสยศาสตร์" เป็นเรื่องของการใช้เวทย์มนตร์คาถา
และพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ในการป้องกัน หรือให้ความเร็ว
รุ่งเรือง หรือเพื่อการรุกราน ประชาชนโดยทั่วไปมีความเชื่อในไสยศาสตร์และเวทย์
มนตร์คาถาในระดับที่สูงมาก (ตารางที่ 43)

ส่วนเครื่องรางของขลังอันเป็นการใช้เวทย์มนตร์คาถาโดยอ้อมเพราะสิ่งเหล่านี้
จะมีคุณสมบัติต่าง ๆ โค้งท้อเมื่อใดปลุกเสกแล้วเท่านั้น ประชาชนโดยทั่วไปมีความเชื่อ
หรือนับถือพระพุทธรูปเพราะคิดว่าพระพุทธรูปมีอำนาจจะให้ความคุ้มครองได้ มากกว่าที่จะ
นับถือเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงหลักธรรมซึ่งเป็นอุดมคติของพุทธศาสนา ส่วน
เครื่องรางของขลังอย่างอื่นประชาชนมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่ามีคุณทางเมตตามากกว่าอย่างอื่น
(ตารางที่ 44)

ในแง่ความเชื่อเรื่องโรคลงนั้น ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่ เวลา และ
ทิศทางล้วนเป็นความเชื่อที่อ้อมอำนาจภายนอก ถ้าไม่ใช้ระบอบพิธีเชื่อว่าอำนาจเหล่านี้จะทำ
ให้เป็นไปต่าง ๆ นานา ส่วนที่เกรงว่าจะถูกเพื่อนเกลอนับว่าเป็นไสย (ตารางที่ 45)
นับได้ว่าเป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ อย่างไม่มีปัญหา

ตารางที่ 39
แสดงความเชื่อในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์
จำแนกตามการเห็นและการอ่อนน้อมเทวรูปในศาสนาพราหมณ์
(คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	ชื่อเทวรูป	เคยเห็นเทวรูป	การอ่อนน้อมเทวรูป		หมายเหตุ
			อ่อนน้อมเอง	เห็นผู้อื่นอ่อนน้อม	
1.	พระศิวะ	36.52	20.00	30.00	
2.	พระวิฆณุ	43.75	21.25	37.50	
3.	พระนารายณ์	12.50	3.75	8.75	
4.	พระกัมมदैตย	41.25	18.75	25.00	
5.	ศิวลึงค์	81.25	33.75	51.25	
6.	โยนิ	73.75	13.75	30.00	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อ
พฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช", วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 115.

ตารางที่ 40
 แสดงความเชื่อในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์
 จำแนกตามความเชื่อต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ
 (คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	ชื่อพิธีกรรม	เคยประกอบพิธี	จุดประสงค์ในการประกอบพิธีกรรม			หมายเหตุ
			ความคุ้มครอง	ทำตามประเพณี	อุทิศส่วนกุศล	
1.	เชิญแม่ชื้อและทำขวัญ เด็ก	75.50	62.50	10.00	—	
2.	ทำขวัญนาค	62.50	28.75	33.75	—	
3.	ทำขวัญสาว	87.50	55.00	32.50	—	
4.	พระภูมิเจ้าที่	100.00	75.00	25.00	—	
5.	สงกรานต์และสารท เดือนสิบ	100.00	—	47.50	52.50	
6.	งานศพ	100.00	—	41.25	58.75	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อ
 พฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช", วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 117.

ตารางที่ 41
แสดงความเชื่อในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์
จำแนกตามความเชื่อเกี่ยวกับกรรม
(คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	ลักษณะภูมิแห่งกรรม	เชื่อ	ไม่เชื่อ	ไม่แน่ใจ	หมายเหตุ
1.	ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	97.50	-	2.50	
2.	ผู้ที่มีอวัยวะสมบูรณ์ มีฐานะดี เป็นเพราะกรรมดีหรือบุญที่ทำไว้	83.75	5.00	11.25	
3.	ผู้ที่มั่งคั่งร่ำรวย ยากจนยาก เป็นเพราะกรรมชั่วในชาติ ก่อน	83.75	16.25	-	
4.	สภาพในปัจจุบันที่เกิดจากกรรม ในอดีตไม่สามารถแก้ไขได้	61.25	38.75	-	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์
ที่มีต่อพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช," วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 118.

ตารางที่ 42

แสดงความเชื่อในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์
จำแนกตามความเชื่อเกี่ยวกับพรหมลิขิต
(คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	ลักษณะพรหมลิขิตหรือดวง	เชื่อ	ไม่เชื่อ	ไม่แน่ใจ	หมายเหตุ
1.	คำขานมีกำไร เป็นเพราะพรหม ลิขิตหรือดวงดี	78.75	21.25	—	
2.	คำขายขาดทุน ประสบอุบัติเหตุ เป็นเพราะดวงไม่ดี	80.00	20.00	—	
3.	คนเราไม่สามารถฝืนพรหมลิขิต หรือดวงได้	66.25	28.75	5.00	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อ
พฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช," วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 118.

ตารางที่ 43

แสดงความเชื่อในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์

จำแนกตามความเชื่อเกี่ยวกับคุณไสยและเวทย์มนตร์คาถา

(คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	ประเภท	เชื่อ	เคยเห็นผล		เชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นเพราะเหตุใด			หมายเหตุ
			ผู้อื่นทำ	ทำเอง	อำนาจ ลึกลับ	พลังจิตของ ผู้ประกอบพิธี	เกิดกำลัง ใจ	
1.	น้ำมันพราย	62.50	85.00	—	55.00	7.50	—	
2.	ควงาเมตตา	63.75	—	57.50	12.50	20.00	31.25	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเอก, "การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อ
พฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช," วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 119.

ตารางที่ 44

แสดงความสำเร็จในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์

จำแนกตามคุณสมบัติของเครื่องรางของขลังบางชนิด

(คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	คุณสมบัติ	พระพุทธรูป (พระเครื่อง)	ม้ายันต์, ตะกรุด ลูกอม	หมายเหตุ
1.	คงกระพัน	45.00	18.75	
2.	เมตตามหานิยม	32.50	48.75	
3.	แคลวคลาก	47.50	12.50	
4.	ออบอุ้มใจ	15.00	20.00	
5.	ระลึกถึงกรรม	30.00	-	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มี

ต่อพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช," วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 120.

ตารางที่ 45

แสดง ความเชื่อ ในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์

จำแนกตามความเชื่อเรื่องโรคระบาด

(คิดเป็นร้อยละ)

ลำดับที่	ประเภทของโรคระบาด	เคยประสบพบพิธี	ไม่เคยประสบพบพิธี	เชื่อว่าไม่ประสบพบพิธีจะเกิดผลอย่างไร			หมายเหตุ
				เกิดเหตุร้าย	ไม่เจริญ	ถูกตีเคียน	
1.	ถูกขี้เถ้าแฉ่ง	90.00	1.25	2.50	60.00	27.50	
2.	พืษียกเส้าเอก	100.00	—	57.50	15.00	27.50	
3.	สละเคาะเคาะ	75.00	25.00	60.00	—	15.00	

ที่มา : สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวិเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อ

พฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช," วิทยานิพนธ์ปริญญาโท

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 121.

2. พิธีกรรมในกรณีกรรมวาจาที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์

พิธีกรรม เป็นเหตุการณ์ที่มุ่งถึงความเชื่อของบุคคลและสังคม การศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมจะทำให้เข้าใจถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของศาสนา จุดประสงค์ของผู้ประกอบพิธี และผลของพิธีที่มีต่อบุคคลและสังคม

ชาววิฤทของอริยวัฒนธรรมมีอยู่ 3 ช่วง คือ² ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง, ช่วงที่มีการรวมมือกันหรือช่วงที่เปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม, และช่วงที่แยกจากกัน เมื่อถึงวิฤทของอริยวัฒนธรรมแต่ละช่วงมนุษย์ก็ประกอบพิธีกรรม อย่างไรก็ตาม วิฤทของอริยวัฒนธรรมทั้งสามช่วงไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เช่น พิธีแต่งงาน และพิธีขึ้นพล เป็นต้น พิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นวิฤทเกี่ยวกับสุขภาพของแบบและเด็กจะปลอดภัยหรือไม่ ส่วนพิธีเริ่มนมและพิธีทำขวัญเด็กแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงจากวัยทารกเข้าสู่วัยเด็ก นอกจากนี้พิธีบวชเป็นการเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และพิธีสะเทาะเคราะห์แสดงการเปลี่ยนแปลงของอริยเมื่อเจ็บป่วย

พิธีกรรมที่ก่อให้เกิดการรวมมือกันหรือมุ่งถึงการเข้าสู่สังคมใหม่ เช่น พิธีบวช อันเป็นพิธีเข้าสู่สังคมของพระสงฆ์, พิธีแต่งงานแสดงถึงการที่ผู้ชายและผู้หญิงต้องรวมมือกันในลักษณะงานบางอย่างและแสดงถึงการเข้าสู่สังคมของผู้ครองเรือน เป็นต้น เมื่อเข้าสู่สังคมใหม่มนุษย์ย่อมต้องการความเจริญ ความผาสุก และการเข้าเวกเข้าพบ เป็นต้น

พิธีกรรมที่แสดงถึงการแยกจากกันที่เด่นชัด คือ พิธีเกี่ยวกับการตาย เช่น การลงศพ, การเผาไหม้, การฝังศพ และการบรรจุศพในโลงศพ เป็นต้น อันเป็นพิธีที่แสดงถึงการแยกจากกันระหว่างผู้ยังมีชีวิตอยู่ ทั้งนี้ เพราะความถูกต้องที่เกี่ยวกับการก่อเกิดย่อมก่อให้เกิดความละเอือมใจ หรือเกิดความวิตกกังวลของผู้ตายและปรารภว่า จะให้ผู้ตายมีความสุข ด้วยเหตุนี้ แนวปฏิบัติเช่นนี้ทำให้เกิดพิธีกรรมทางศาสนาขึ้นให้

ในที่นี้ขอล่าวถึงพิธีกรรมในนครศรีธรรมราชที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ โดยสังเขปดังต่อไปนี้ คือ

2.1 พิธีกรรมเกี่ยวกับชุมชน

พิธีกรรมเหล่านี้มักจะเป็นพิธีการ เช่น พระราชพิธี เป็นต้น พิธีการเหล่านี้มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจการเมืองการปกครอง ดังเช่น พิธีแรกนาขวัญที่ถูกลดเลิกไปในก่อนปลายรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากนั้นพิธีกรรมพวย, พิธีเวียน้ำพระพิพัฒน์สยาม และพิธีขอฝน เป็นต้น ก็ถูกลดเลิกไปในเวลาต่อมา

พิธีเหล่านี้ในยุคต้นนครศรีธรรมราชรุ่งเรือง มักจะมีกษัตริย์หรือเจ้าผู้ครองนคร หรือผู้ปกครองเมืองเป็นผู้นำทั้งสิ้น

จุดประสงค์ของพิธีต่างๆ นอกจากเพื่อความเจริญของแผ่นดินและของพระศาสนาแล้ว ล้วนหนักแต่ถึงบุญญาธิการของผู้ปกครองเมือง เช่น การลือน้ำพระพิพัฒน์สยาม เพื่อแสดงความจงรักภักดีของปวงกร เป็นอัน กระนั้นก็ตาม พิธีการบางอย่างก็ยังคงสืบเนื่องมาจนปัจจุบันนี้ ทั้งนี้อาจจะเห็นเพราะประชาชนได้มีส่วนร่วมมาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อการเมืองการปกครองเปลี่ยนไปผู้ปกครองเมืองไม่ได้เป็นผู้นำในการพิธี แต่ประชาชนทั่วไปก็ยังปฏิบัติอยู่ เช่น พิธีสารทเดือนสิบ และพิธีสงกรานต์ เป็นต้น พิธีเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาและปทัสฐานของสังคมที่สืบต่อกันมา

2.1.1 พิธีกรรมพวย (แห่นางกระตาน)

พิธีกรรมพวยหรือโล้ชิงช้านี้ ปรากฏในเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า "พิธีแห่นางกระตาน" ที่เรียกเช่นนี้จะเพราะว่ามี การแห่นางกระตานแทนการโล้ชิงช้า เป็นพิธีต้อนรับเทพเจ้าของพราหมณ์

โดยปกติถือว่าพระศิวะ (อิศวร) จะเสด็จลงมาเยี่ยมโลกได้ครั้ง
ครั้งละ 10 วัน ซึ่งตั้งแต่ขึ้น 7 ค่ำ เดือนอ้าย ถึงแรม 1 ค่ำ จึงเสด็จกลับ และพระวิฆณุ
(นารายณ์) จะเสด็จมาเป็นเวลา 5 วัน ทั้งแก่แรม 1 ค่ำ ถึงแรม 5 ค่ำ เดือนอ้าย

พิธีนี้เพ็ญเลิกไปในปลายรัชกาลที่ 6 คงเหลือเพียงแต่จึงรำเป็นอนุสรณ์
ในนครศรีธรรมราชทุกวันนี้

โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพิธีนี้ คือ เสาชิงช้า, โบสถ์พรหมณ์, หอพระอิศวร,
หอพระนารายณ์ และฐานพระสยาม

2.1.2 พิธีแรกนาขวัญ

เป็นพิธีประจำเมืองนครศรีธรรมราชมาแต่โบราณ โดยจัดในเดือนหก
กระทำเองโดยไม่ตองรับอนุจากหลวงกลาง มีพราหมณ์ประกอบพิธี

แต่พิธีนี้จะมียกเลิกไปก่อนปลายรัชกาลที่ 5 แต่ประชาชนยังมีความเชื่อ
เรื่องนี้อยู่ จึงยังคงเชื่อนับวันมงคลในการแรกไถนาอยู่ โดยดูฤกษ์จากตำราที่สืบต่อกันมาจาก
พราหมณ์หรือหนังสือขุด และการบูชาเทพเจ้าประจำท้องนายังมีอยู่โดยทั่วไป

2.1.3 พิธีสวดภาณยักษ์เพื่อไล่แมลง

เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม หรือฉบับพระมนตร์ อันเป็นพระราชพิธีอัน
ที่สืบเนื่องมาจากอินเดียภาคใต้ ในราวค.ศ. 15-16

มักเริ่มทำพิธีในวันแรม 12 ค่ำ เดือน 4 โดยมีทั้งคหบดีสงฆ์และพิธีพราหมณ์
เพื่อไล่เสนียดจัญไรออกจากตัวเมือง พิธีนี้ยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2475

2.1.4 พิธีรับน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

เป็นพิธีรับานของผู้ถืออาวุธ และผู้เข้ามาสวามิภักดิ์ต่อกษัตริย์หรือเจ้าผู้
ครองนครว่าจะซื่อสัตย์สุจริต มีทั้งพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์ในบริเวณพระวิหารหลวง วัดพระมหา
ธาตุรวมหาวิหาร

น้ำที่ไว้ในพิธีนี้เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์จากแหล่งต่อไปนี้ คือ น้ำบ่อวัดเสาชารัย, น้ำบ่อวัดเสมาเมือง, น้ำบ่อวัดหน้าพระลาน, น้ำบ่อวัดประตูขาว น้ำห้วยปากนาคราช อำเภอ ลานสกา และน้ำห้วยเขามหารัย พิธีนี้ถูกยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2475

2.1.5 พิธีขอฝน (พระพิรุณศาสตร์)

กระทำโดยเชื่อว่ามีเทวดาประจำในธรรมชาติต่าง ๆ พิธีนี้ประกอบด้วย ความเชื่อแบบดั้งเดิม มีทั้งพิธีทราหมณ์และพิธีสงฆ์

2.1.6 พิธีสารทเคียนสิน

น่าจะเกิดจากความเชื่อเรื่องวิญญาณและกรรมประกอบกัน โดยเชื่อว่า เมื่อคนตายแล้ววิญญาณเขาจะขึ้นสวรรค์หรือลงนรกตามกรรมที่ทำไว้ในขณะมีชีวิต

วิญญาณที่ลงนรกจะเป็นเปรตและจะขึ้นจากนรกได้เพราะบุญที่ญาติมีทำ ญาติให้ ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 จะขึ้นมารับขบวนและกลับในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันทำบุญในโอกาสนี้ พิธีนี้น่าจะตรงกับพิธีทราหมณ์ คือ ทราหม

2.1.7 พิธีสงกรานต์

ชาวทมิฬทางอินเดียภาคใต้ถือว่าวันสงกรานต์ (วันที่ 13-15 เมษายน) เป็นวันขึ้นปีใหม่ มีการตกแต่งประดับร่างกายอย่างหรูหรา

ในวันนี้สัตว์และเครื่องใช้จะไต่หยูกงานและตกแต่งอย่างสวยงามลักษณะ เดียวกันกับที่เป็นอยู่ในนครศรีธรรมราช โดยในนครศรีธรรมราชเรียกวันที่ 13 ว่าวันเจ้าเมืองเก่า วันที่ 14 เรียกว่าวันว่าง และวันที่ 15 เรียกว่าวันเจ้าเมืองใหม่ ในวันที่ 15 มักจะ จัดพิธีขึ้นเบญจจันเป็นพิธีทราหมณ์แต่ผู้มีอายุช่วย (ภาพที่ 134)

2.2 พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต

เป็นพิธีที่มุ่งความเจริญรุ่งเรืองต่อชีวิตโดยตรง เช่น ให้มีหลานนัยสมบูรณ์, ไม่มีโรคภัย, ให้อายุยืน และให้อ้วนเมตตา เป็นต้น

พิธีมักจะซ่อนนวนอ่านาจที่อยู่เหนือบุญช์, การภาวนาให้เกิดุทธิเดชขึ้นในพิธี และการใช้วัตถุหรือสัตว์นำเคราะห์ไปจากบุคคล

การซ่อนนวนอ่านาจเหนือบุญช์มักจะปรากฏอยู่ในพิธีเกือบทุกพิธี เช่น พิธีฝังรก, พิธีขึ้นเปล, พิธีทำขวัญเด็ก และพิธีทำขวัญนาค เป็นต้น การภาวนาให้เกิดุทธิปรากฏในพิธี การใช้เวทย์มนตร์คาถา เมกตามหานิยม เป็นต้น ส่วนการใช้วัตถุหรือสัตว์เป็นสื่อปรากฏชัดเจนในพิธีเชิญแม่จ้อและสะเคาะเคราะห์ซึ่งใช้ตุ๊กตาเป็นตัวแทนในการนำโชคร้ายของบุคคลไป

พิธีแทบทุกพิธีจะเริ่มตนคล้ายคลึงกัน คือ การตั้งใบ, การรุ่มนุมนเทวดา และการพรรณนาคุณหรือสรรเสริญคุณ

พิธีที่สำคัญ คือ พิธีฝังรก, พิธีขึ้นเปล, พิธีเชิญแม่จ้อ, พิธีทำขวัญเด็ก, พิธีทำขวัญนาค, พิธีขึ้นเบญจา (ภาพที่ 136), พิธีแต่งงาน และพิธีศพ

2.3 พิธีมงคลอื่นๆ

หมายถึงพิธีการบางอย่างที่เราสามารถกระทำในช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิตก็ได้ เช่น พิธีสะเคาะเคราะห์, พิธีทั้งศาลพระภูมิ, พิธีทำขวัญเรือ, และพิธีทำขวัญข้าว เป็นต้น ซึ่งพิธีหลังทั้งสองพิธีอาจจะเกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ

พิธีกรรมจำนวนไม่น้อยที่มีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์และการประกอบอาชีพของประชาชนในสังคม โดยต้องขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติ เช่น น้ำ, ดินฟ้าอากาศ, ศัตรูพืช เป็นต้น อาจจะทำให้ประชาชนต้องทำพิธีต่าง ๆ เพื่อซ่อนนวนเทวดาประจำธรรมชาติ

เมื่อใดที่สิ่งเหล่านี้ช่วยเพราะวิทยาศาสตร์จะทำให้วิธีการบางอย่างหายไปก็ได้ เช่น ระบบรถประดาน้ำอาจจะทำให้วิธีทำขั้วข้าวหายไป เป็นต้น

นอกจากนี้พิธีกรรมในนครสทกก็มีอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์แฝงอยู่ไม่น้อยเลย ถึงแม้จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากพิธีกรรมในการแสดงหนังกะลุง ซึ่งต้องเสีกรูปพระศิวะ (อิศวร) และมีบทสรรเสริญคุณพระศิวะและเทวอื่น ๆ (โดยทั่วไปมักจะพบว่ามีพระวิฆ्ณู และพระพรหมเสมอ) ประกอบด้วยก่อนที่จะเริ่มการแสดง อันอาจจะเป็นพิธีกรรมที่ สืบต่อความเชื่อเกี่ยวกับคิวนามราชก็เป็นได้ (ภาสที่ 135)

จากการวิจัยของสุวิทย์ สงขลศรีกุล⁴ ปรากฏว่าประชาชนในนครศรีธรรมราช ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตเพื่อความเจริญรุ่งเรือง และต้องการ ความคุ้มครองจากอำนาจภายนอกมากกว่าสิ่งที่จะทำตามประเพณีนิยม ความเชื่อต่ออำนาจ ภายนอกที่สำคัญ คือ เรื่องวิญญาณหรืออาถรรพ์ตามหลักของศาสนาพราหมณ์ พิธีกรรมที่ ประกอบนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะชายและสงฆ์ปฏิบัติสาคร เป็นสำคัญ เช่น พิธีทำขวัญ เจริญมีอยู่ทั่วไปในบริเวณชายฝั่งทะเล ส่วนพิธีอ้อนวอนพระภูมิเจ้าที่กระทำกันมากถึงร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่กระทำเพื่อต้องการความรุ่งเรืองและความคุ้มครอง นอกจากนี้พิธียกเสา เือกก็ทำกันมากถึงร้อยละ 100.00 เช่นกัน และส่วนใหญ่ทำเพื่อความเจริญรุ่งเรือง

ในพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตบางพิธีกรรมได้แฝงความต้องการทางเศรษฐกิจไว้ด้วย เช่น ในพิธีแต่งงานนั้นประชากรถึงร้อยละ 90.00 ได้ดูฤกษ์ก่อนการแต่งงาน โดยเชื่อว่า หากฤกษ์ไม่ดีจะเกิดเหตุร้ายและทำมาหากินไม่เจริญ ส่วนในพิธีสะเทาะเคราะห์ประชากร ที่ได้กระทำมีร้อยละ 75.00 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหากไม่ได้กระทำจะทำให้ประสบภัย พิบัติแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น บางพิธีกรรมแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับสังคม การเมือง และการปกครองมาก แต่ก็มีความต้องการทางเศรษฐกิจแทรกอยู่ด้วย เช่น พิธีแรกนาขวัญ ประชากรส่วนใหญ่ทำเพื่อให้ทำนาได้ผล, พิธีสวดภาณยักษ์ประชากรส่วนใหญ่เชื่อว่าเมื่อ ประกอบพิธีกรรมแล้วจะขจัดโรคภัยได้ และพิธีขอฝน (พระวิฆ्ณูคำสคร) ก็กระทำเพื่อเหตุผล ทางเศรษฐกิจโดยตรง

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าทราบโตที่ประจักษ์ยังไม่มั่นใจต่อความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สินอย่างแท้จริง ไม่สามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้แน่นอนแล้วไซ้การประกอบพิธีกรรมก็ยังยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคม เพียงแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หากว่ามีปัจจัยที่สร้างความมั่นใจสูงถึงพิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ จะค่อย ๆ หายไปจากสังคม ทั้งนี้ เพราะว่าพิธีกรรมยอมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลและสร้างพลังอำนาจที่เหนือกว่าเพื่อต่อสู้กับอันตรายที่เหนือธรรมชาติ เช่นกัน

พิธีกรรมในนครศรีธรรมราชที่กล่าวมาแล้วล้วนรับความเชื่อและเทคนิชายจากศาสนาพราหมณ์และบางพิธีก็รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์โดยตรง โดยนัยนี้แสดงให้เห็นว่าศาสนาพราหมณ์สามารถสนองความก้มกราบหรือแก้ปัญหของบุคคลได้ทั้งด้านจิตใจและสังคมในระดับหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ทำให้ศาสนาพราหมณ์ที่ร่อนมาในรูปของพิธีกรรมและปรัชญาชีวิตยังคงมีอยู่ในนครศรีธรรมราชสืบต่อมาจวบจนปัจจุบันนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3. ตระกูลพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช

จากหลักฐานทางโบราณคดี หลักฐานทางเอกสาร ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกมากจึงได้กล่าวมาแล้วสะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชมาแต่โบราณและความเจริญนั้นได้สืบเนื่องมาตามลำดับจวบจนปัจจุบันนี้

มีหลักฐานทาง เอกสารหลายชิ้นที่กล่าวถึงตระกูลพราหมณ์หรือเชื้อสายพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชไว้อย่างชัดเจน เช่น ศิลาจารึกหลักที่ 27 (วัดมเหยงคณ์) ซึ่งมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 12-14, ศิลาจารึกหลักที่ 29 (วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร) ซึ่งมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 15-17, จารึกหลักที่ น.ศ. 11 (วัดคงคาวิ อ่าเภอท่าศาลา) ซึ่งมีอายุ พ.ศ. 2203 และค่านานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นหนังสือยุคที่สันนิษฐานกันว่าเริ่มเขียนใน พ.ศ. 1871 จนมาเขียนจบในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ พ.ศ. 2276 เป็นต้น

ในบรรดาเอกสารเหล่านี้ตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชได้บอกรายละเอียดเกี่ยวกับพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชไว้มากที่สุด เช่น พราหมณ์ที่เดินทางมายังนครศรีธรรมราชในครั้งนั้นน่าจะเป็นพราหมณ์จากรัฐต่าง ๆ ในอินเดียภาคใต้ 5 รัฐ ที่เรียกกันว่า

ปัญจทราวิท (Five Dravidian Regions) คือ ทมิฬ (Tamils),

คานาเรส (Kanarese), อันดราหรือเทลลูกู (Andra or Telugu)

มหาราษฏร์ (Maharashtra) และคุชราต (Gujarat)⁵ โดยในตำนาน

ก็กล่าวไว้กล่าวว่าพราหมณ์ที่เดินทางมาครั้งนั้นคือ "...ซึ่งพูดเป็นภาษา 5 เหล่า..."

และเมืองรามนครในตำนานนี้ คือเมืองทวารวดี⁶ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการมีสัมพันธ

อันดีระหว่างพราหมณ์ในอินเดีย นครศรีธรรมราช และอยุธยา, ระบียบแบบแผนในการ

ปกครองของพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช ที่ต้องได้รับการดูแลจากหัวหน้าพราหมณ์ในราชธานี,

สิทธิพิเศษที่พราหมณ์จะได้รับจากพระมหากษัตริย์, การเอาใจใส่ในศาสนาพราหมณ์ของ

กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา, การศึกษาของพราหมณ์, และกิจที่สำคัญของพราหมณ์ประจำเมือง

นครศรีธรรมราช เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป พราหมณ์ในนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เดินทางมาจากประเทศ

อินเดียภาคใต้ เมื่อมาอยู่ในนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นพราหมณ์ประกอบพิธีในราช

สำนักของปुरुองนครศรีธรรมราช ต่อมาเมื่อนครศรีธรรมราชลดความสำคัญทางการเมือง

การปกครองพิธีพราหมณ์ก็ไปเจริญรุ่งเรืองในราชธานีทำให้พระกุลพราหมณ์จากนครศรีธรรมราช

จำนวนไม่น้อยต้องเดินทางไปอยู่ในราชธานีด้วยในขณะที่พราหมณ์ในเมืองนครศรีธรรมราชก็

ยังคงประกอบพิธีการประจำเมืองนครศรีธรรมราชอยู่เช่นเดิม ทั้งในส่วนของการพิธี,

พิธีกรรมเพื่อชุมชน และยังคงบวชให้แก่พราหมณ์ด้วยกันได้ ครั้นกรุงศรีอยุธยาเสียแก่

พม่าจึงต้องอาศัยตำราและพราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญจากนครศรีธรรมราชทั้งสิ้น²⁵ อันเป็นเหตุให้

ความสำคัญของพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชที่มีต่อพราหมณ์ในราชสำนักยิ่งทวีขึ้นทุกที ๆ

นับตั้งแต่ปลายกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา

มีหลักฐานที่ระบุว่าทั้งในคอนเสียนกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สองและในสมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้นคำร่าต่าง ๆ จากราชธานีถูกทำลายสูญหายไป จึงได้มีการนำคำร่าจาก
นครศรีธรรมราชมาใช้ในราชธานี ดังที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้รับสั่งให้
สมเด็จพระสังฆราชวัดบางหัวใหญ่ (วัดระฆังโฆสิตาราม) มีลิขิตไปถึงสังฆราชวัด
หน้าพระลาน นครศรีธรรมราช เพื่อคัดลอกคำร่าเกี่ยวกับการพิธีต่าง ๆ แม้นั้นนับเดิม
จะสูญหายไปแต่สังฆราชวัดหน้าพระลานก็ยังจำได้อย่างแม่นยำ จึงได้บันทึกเป็นลายลักษณ์
อักษรแล้วจัดส่งเข้าไปถวาย จากการเปรียบเทียบระหว่าง "พระราชพิธีกรุงเมืองนคร"
กับ "พระราชพิธีกรุงสำหรับราชธานี กรุงเทพมหานคร" ปรากฏว่าเหมือนกันทั้งในด้าน
โครงสร้างและลักษณะพิธีที่ต่างออกไปก็เฉพาะส่วนปลีกย่อย เช่น สถานที่ เป็นต้น
ทั้งที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงยืนยันไว้ว่า
คำร่าสำหรับพระนครราชธานีได้คัดลอกและดัดแปลงมาจากฉบับของ เมืองนคร⁸

ครั้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช
ได้ทำหน้าที่ตามระเบียบแบบแผนทุกประการ เป็นไปในลักษณะที่หน้าที่ของพราหมณ์เป็น
ระเบียบบริหารราชการแผนกหนึ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับราชสำนัก
ก็จะเห็นได้จากการที่พราหมณ์ในนครศรีธรรมราชได้รับพระราชทินนามและถือศักดินาอย่าง
ชัดเจน ทั้งพราหมณ์อุปการะกองพิธี, พราหมณ์พนักงานชิงช้าและรักษาเทวสถาน, พราหมณ์
รักษาพระสยามภูวนารถ, และพนักงานรักษาสถานพระนารายณ์ เป็นต้น⁹

ล่วงมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรง
พระราชนิพนธ์ถึงพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชไว้ดังนี้

...แล้วพราหมณ์ที่อยู่ในกรุงเก่า ยึดมั่นถือมั่นเป็นเลื่อมเลื่อมของพราหมณ์ซึ่งมา
แต่ประเทศอินเดีย แต่ในขณะแคว้นเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองใหญ่ช้านานได้
เรือลุดค้าไปมาค้าขายอยู่ทั้งสองฝั่งทะเลคือ ข้างฝั่งนี้เข้าถึงเมืองนครศรีธรรมราช
ข้างฝั่งตะวันตกเข้าถึงเมืองศรีกรุง พราหมณ์จึงให้เข้าน้ำที่เมืองนครศรีธรรมราชมาก

แล้วจึงเข้ามาถึงกรุงเทพฯ... เพราะฉะนั้น ก็ให้สายพรหมณ์ไปเมือง
นครศรีธรรมราช เฝ้าสมเด็จพระที่นั่ง... 10

ในระยะต่อมา นครศรีธรรมราชได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอว่าเป็นเมืองเดียว
ที่มีพรหมณ์ผู้รักษาศาสนพิธีของชนไว้อย่าง เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน : ทั้ง ๆ ที่พรหมณ์
เหล่านั้นมิใช่พรหมณ์ในราชสำนัก ในขณะที่พรหมณ์ในเมืองอื่น ๆ แทบไม่มีเลยยกเว้น
พรหมณ์ในราชสำนักกรุงเทพฯ 11

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้กล่าวถึงการสืบตระกูลพรหมณ์ในประเทศไทยโดย
เฉพาะในนครศรีธรรมราชไว้ว่าเป็นที่น่าเสียดายที่การ สืบนามสกุลไม่มีมาแต่เดิม จึงไม่มี
ทางที่จะทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้สืบสายของพรหมณ์ไป บางทีตนเองเป็นพรหมณ์โดย
สายเลือดแล้วทั้งยังไร้วัดภูมิโนนัย ทั้งนี้เพราะขาดการจดหมายเหตุ ดังในสมัยอยุธยา
พรหมณ์ศิริวัณณะได้เป็นพระมหาราชครู พระราชโหราจารย์ราชสุภาวดี ท่านผู้นี้เคย
ถูกกล่าวถึงในพงศาวดาร... 12

- ก. เจ้าพระยาพลเทพ (ทองอิน) เป็นเจ้าตระกูล ทองอิน อินทรกุล
ข. กรมหมื่นนรินทรพิทักษ์ (บุค) เป็นเจ้าตระกูล นรินทรกุล
ค. เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์) เป็นเจ้าตระกูล สิงห์เสนี
ง. เจ้าพระยาสุรินทรราชา (จันทร์) เป็นเจ้าตระกูล จันทรโรจวงศ์
จ. พระยาพิชัยจากุรุรงค์ (ชนบท) เป็นเจ้าตระกูล ชัยกุล
ฉ. พระยาจินดารังสรรค์ (แก้วแขก) เป็นเจ้าตระกูล ภูมิรัตน
ช. เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (บุญศรี) เป็นเจ้าตระกูล บุญศิริ
ซ. หลวงอาสาสาแดง (แดง) เป็นเจ้าตระกูล สุจริตกุล
ณ. พระยาราชโยธา (ทองอู่) เป็นเจ้าตระกูล ศิริวัณณกุล

เป็นที่น่าเสียดายที่พรหมณ์ท่านอื่น ๆ มิได้จดหมายเหตุการสืบสกุลเอาไว้
มีฉะนั้นแล้วคงจะ ได้ทราบเกี่ยวกับตระกูลพรหมณ์ได้เป็นอย่างดีถึงที่พรหมณ์ศิริวัณณะได้จัดทำ
ไว้

เมื่อ พ.ศ. 2520 พระราชครูวามเทสภูมิได้กล่าวไว้ว่าในขณะนั้นมีพรหมณ์
ที่ได้รับการบวชตามประเพณีของพรหมณ์หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทวิชาติ (หรืออยู่เกิดสองหน)
ในราชสำนักกรุงเทพฯ จำนวน 9 คน และที่เมืองนครศรีธรรมราชอีก 4 คน รวมทั้งสิ้น
เพียง 13 คนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในวงการพรหมณ์เมื่อจะทำพิธีบวชทวิชาติให้แก่ผู้ที่มีเชื้อสาย
เป็นตระกูลพรหมณ์มาแต่เดิม จะต้องมีการสืบค้นหลักฐานประวัติความเป็นมาของการสืบสาย
ตระกูลอย่างเคร่งครัด เมื่อได้ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าผู้ขอบวชเป็นผู้นับเชื้อสายพรหมณ์มา
แต่เดิมอย่างแท้จริงแล้วจึงจะบวชให้ และในขณะนั้นให้มีผู้นับเชื้อสายตระกูลพรหมณ์ที่มีภูมิลำเนา
อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชหลายรายได้แสดงความจำนงค์ที่จะขอบวชทวิชาติไว้¹³

เมื่อ พ.ศ. 2522 สุวิทย์ ทองศรีเกตุ ได้สำรวจพบว่าขณะนั้นในนครศรีธรรมราช
ยังมีพรหมณ์ผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในศาสนาพรหมณ์ จำนวน 15 คน พรหมณ์เหล่านี้ประกอบ
พิธีกรรมของพรหมณ์ทั้งพิธีหลวงและพิธีราษฎร์ โดยไม่จำเป็นต้องเชิญพรหมณ์จากราชสำนัก
กรุงเทพฯ มาประกอบพิธีพรหมณ์แต่อย่างใด พรหมณ์เหล่านี้ทุกคนยอมรับด้วยความภาคภูมิใจ
ใจว่าตนสืบเชื้อสายมาจากพรหมณ์แต่เดิม อีกทั้งยังสามารถเล่าถึงการประกอบพิธีของพรหมณ์
ที่เป็นบรรพบุรุษคือ ปู่และพ่อของตนในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองนครศรีธรรมราชได้เป็นอย่างดีอีกด้วย และ
ในขณะนั้น (พ.ศ. 2522) พรหมณ์ในราชสำนัก กรุงเทพฯ เป็นพรหมณ์ที่ไปจากเมือง
นครศรีธรรมราชถึง 5 คน พรหมณ์ในราชสำนักกรุงเทพฯ ยืนยันว่าเมื่อใดที่พรหมณ์ในราชสำนัก
กรุงเทพฯ ขาดแคลนหรือมีจำนวนไม่พอหัวหน้าพรหมณ์ในราชสำนัก กรุงเทพฯ จะคัดเลือก
พรหมณ์จากเมืองนครศรีธรรมราชให้เข้าไปบวชทวิชาติและให้เป็นพรหมณ์สืบต่อศาสนาใน
ราชสำนัก กรุงเทพฯ ต่อไป เพราะถือว่าเมืองนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งเดียวที่มีพรหมณ์สืบเชื้อ
สายมาจากราชตระกูลทั้งนี้ พรหมณ์เหล่านี้เป็นผู้รู้จักและเคารพนับถือกันโดยทั่วไปในนครศรี-
ธรรมราชในขณะนั้น เช่น พรหมณ์นิล นาคเทวัญ, พรหมณ์อ้อม บุญชัย, พรหมณ์แจ้ง
พรหมชาติ, พรหมณ์พร้อม ศรีสัมฤทธิ์, พรหมณ์อรุณ สยามภพ, พรหมณ์แดง บุญละไม,
พรหมณ์พรม เทวรัตน์, พรหมณ์ไฉน เสนาธิ์สปี และพรหมณ์ปลอด อากาฬ เป็นต้น¹⁴

เมื่อ พ.ศ. 2525-2527 ผู้วิจัยได้สำรวจพระภูมราหมณ์ในนครศรีธรรมราชปรากฏว่าได้พบพระภูมราหมณ์ในนครศรีธรรมราชที่ได้โดยบวชทวีราติบาช้างนับวัดแล้วหลายพระภูม คือ พระภูมณาคเทวัญ, สบสนัย, พรหมเทวัญ, นาควานิช, จุลพรหมณ์, สยมภพ, พงศ์วัชร, แก้วธมา, นกุลชัย, พรหมราติ, บุญละไม, และเทวรัตน์ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าพระภูมณบางคนที่ยุติย หองศรีเกตุได้สำรวจไว้เมื่อ พ.ศ. 2522 ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว และพบว่าในบริเวณชุมชนโบราณไชยายังมีผู้สืบพระภูมพราหมณ์อยู่หลายพระภูม โดยผู้สืบพระภูมเหล่านั้นกล่าวว่าล้วนสืบเชื้อสายมาจากพระภูมณแห่งเมืองนครศรีธรรมราช คือพระภูมเวชพรหมณ์, รักษาพรหมณ์, ศิวยพรหมณ์, รัชสิทธิ์, พันธ์เวช และไสสะอาค

ในการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2527 ผู้วิจัยได้พบข้อมูลที่น่าสนใจบางประการ กล่าวคือ ใ้รับการยืนยันว่าพระมหาราชครูพิธีศรีสฤษดิ์คุณา หรือพรหมเสวาสดี หัวหน้าพรหมณ์ในราชสำนัก กรุงเทพฯ บิดาของพระราชครูวามเทมูณี (พรหมณ์สมจิต) หัวหน้าพรหมณ์ในราชสำนัก กรุงเทพฯ ซึ่งถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2522 และบุตรชายได้เป็นหัวหน้าพรหมณ์ในราชสำนัก กรุงเทพฯ สืบต่อกันมาจนปัจจุบันนี้เห็นเป็นเชื้อสายพรหมณ์ที่ไม่จากจังหวัดพัทลุง นอกจากนี้ในระยะ 50-60 ปีที่ผ่านมามีพระภูมณที่ปัจจุบันนี้มีพรหมณ์ในนครศรีธรรมราชที่ได้มาจากการบวชทวีราติและถึงแก่กรรมไปแล้วเท่าที่ผู้วิจัยสามารถสำรวจได้ในขณะนี้จำนวน 23 คน พระภูมณเหล่านี้ได้บวชทวีราติจากพระภูมณซึ่งต่อมาได้บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้วจำพรรษา ณ วัดลุ่มทอง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาแต่ท่านก็ยังบวชทวีราติให้พรหมณ์โดยวัดสถานที่ ณ วัดลุ่มทองสืบต่อกันมาตามรุ่นบรรพชา หลังจากนั้นพรหมณ์ในนครศรีธรรมราชจึงต้องเดินทางไปบวชทวีราติ ณ พระอารามโบสถ์พรหมณ์ กรุงเทพฯ พระภูมณที่กล่าวมาทั้ง 23 คนมีรายการดังนี้ คือ¹⁵

1. ชูญศวรรพร (ต้นพระภูมณาคเทวัญ) เติบโตภูมิดำเนา ณ บ้านหนองเซ่ ตำบลนาสาร อำเภอเมือง ต่อมาย้ายมาอยู่ที่ตำบลนา อำเภอเมือง

2. ชุนศรีสมสมัย มีภูมิสำเนา ณ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
3. ภราทมนต์พรหมชาติ (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ บ้านหนองเข้
ตำบลนาสาร อำเภอเมือง
4. พันธ์สมบูรณ์ (ภราทมนต์วงศ์-ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง
5. ภราทมนต์แสง (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ บ้านหนองเข้ ตำบลนาสาร
อำเภอเมือง
6. ภราทมนต์คง (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ ตำบลโหล้งใต้ อำเภอเมือง
7. ภราทมนต์อ้อม นกุลชัย มีภูมิสำเนา ณ บ้านนาพรุ ตำบลนาสาร อำเภอเมือง
8. ภราทมนต์พรหม เทวรัตน์ มีภูมิสำเนา ณ บ้านทวดทอง ตำบลโหล้งใต้
อำเภอเมือง
9. ภราทมนต์ทอง (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ บ้านสะพานยาว ตำบล
นาทราย อำเภอเมือง
10. ชุนชัยธรรม มีภูมิสำเนา ณ บ้านนาพรุ ตำบลนาสาร อำเภอเมือง
11. ชุนชัยราช มีภูมิสำเนา ณ บ้านนาพรุ ตำบลนาสาร อำเภอเมือง
12. ชุนราชรายณ์ มีภูมิสำเนา ณ บ้านนาพรุ ตำบลนาสาร อำเภอเมือง
13. ชุนวิชญ์เทวเวศร์ มีภูมิสำเนา ณ ตำบลคลองน้อย อำเภอปากหม้าง
14. ภราทมนต์พวง แก้วขำ มีภูมิสำเนา ณ ตำบลคลองน้อย อำเภอปากหม้าง
15. ภราทมนต์แจ้ง (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ ตำบลคลองน้อย อำเภอ
ปากหม้าง
16. ภราทมนต์ขาว (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ บ้านวัดกัท ตำบลนาสาร
อำเภอเมือง
17. ภราทมนต์แดง นาควานิช มีภูมิสำเนา ณ บ้านวัดกัท ตำบลนาสาร
อำเภอเมือง
18. ภราทมนต์สม (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิสำเนา ณ บ้านนาพรุ ตำบลนาสาร
อำเภอเมือง
19. ภราทมนต์ศรีนวล บุญละไม มีภูมิสำเนา ณ บ้านนาพรุ ตำบลโหล้งใต้
อำเภอเมือง

20. พระราชมณเฑียร (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิลำเนา ณ บ้านสะพานขาว
ตำบลนาทราย อำเภอเมือง

21. พระราชมณเฑียร (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิลำเนา ณ ตำบลคลัง อำเภอเมือง

22. พระราชมณเฑียร (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิลำเนา ณ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง

23. พระราชมณเฑียร (ไม่ทราบนามสกุล) มีภูมิลำเนา ณ บ้านท่าหิน ตำบล
ปากชุม อำเภอเมือง

พระราชมณเฑียรเข้าพิธีบวชวิสาทิในเดือนนี้ ขึ้น 6 ค่ำ อันเป็นปีใหม่ของ
พระราชมณเฑียร และในเดือนนี้ ขึ้น 7 ค่ำ ก็เป็นพิธีโล้ชิงช้า เมื่อบวชวิสาทิแล้วจะไม่มีกา
ลิกอีกต่อไปและสามารถทำพิธีอันขลังและศักดิ์สิทธิ์ของพระราชมณเฑียรได้

โดยปกติพระราชมณเฑียรในนครศรีธรรมราชจะถือว่าพระราชมณเฑียรบวชวิสาทิ
แล้วเท่านั้น คือพระราชมณเฑียรแท้จริง บุคคลใดแม้จะมีเชื้อสายพระราชมณเฑียรไม่ถือว่าเป็นพระราชมณเฑียร
หากยังไม่บวชพิธีการบวชวิสาทิ และมักจะเรียกผู้ที่มีเชื้อสายพระราชมณเฑียรแต่ยังไม่ได้บวชวิสาทิ
เหล่านั้นว่า "ลูกพระราชมณเฑียร" ดังนั้น ใครๆผู้ใดก็ตามหากยังไม่ได้ผ่านการบวชวิสาทิจะเป็น
ผู้ประกอบพิธีกรรมอันขลังและศักดิ์สิทธิ์ของพระราชมณเฑียรไม่ได้ หากฝ่าฝืนเชื่อว่าจะได้รับโทษ
จากพระผู้เป็นเจ้า และขณะเดียวกันสังคมก็ไม่ยอมรับเมื่อทราบความจริงว่าผู้นั้นยังไม่ผ่านการ
การบวชวิสาทิมาก่อน

พระราชมณเฑียรในนครศรีธรรมราชที่ผ่านการบวชวิสาทิแล้วมีสัญลักษณ์ทั้งสี่ประการ
ได้หลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก พระราชมณเฑียรเหล่านั้นไว้ผมมวย (ภาพที่ 136) และผมมวยนี้จะคงไว้
จนกระทั่งวัยชราจะแก่ไม่ได้ เพราะหากลัดขังหมายถึงการเสียหรือการสละออกจากความเป็นพระราชมณเฑียร
จึงไม่เคยปรากฏว่ามีพระราชมณเฑียรผู้ใดเคยทำเช่นนั้นมาก่อน และลูกพระราชมณเฑียรที่ยังไม่ผ่านการบวช
วิสาทิมาก่อนจะไว้ผมมวยไม่ได้

ประการที่สอง โดยปกติจะแต่งกายนุ่งขาวห่มขาวตลอดเวลาทั้งในวิถีประจำวัน และในขณะประกอบพิธีกรรม เพียงแต่ในขณะประกอบพิธีกรรมนั้นจะแต่งกายเคร่งครัด ขึ้นตามประเพณีนิยม คือ นุ่งผ้าโจงกระเบนสีขาว สวมเสื้อแขนยาวสีขาวคอตั้ง สวม กุ้งเท้าและรองเท้าน้ำสีขาว (ภาพที่ 137)

ประการที่สาม ไม่รับประทานเนื้อสัตว์ โดยเฉพาะเนื้อโค

ประการที่สี่ พราหมณ์เหล่านี้เคร่งครัดในการสืบตระกูลมาก โดยถือว่าพราหมณ์ที่ บริสุทธิ์จะคงสมรสกับผู้ที่มิใช่เชื้อสายพราหมณ์ด้วยกันเท่านั้น จะสมรสกับผู้ที่ทางเชื้อชาติและ ทางศาสนาไม่ใช่ เพราะหากกระทำเช่นนั้นพราหมณ์ด้วยกันจะถือว่าหมดสภาพการเป็นพราหมณ์ และบุตรที่เกิดมาก็จะหมดสภาพการเป็นเชื้อสายพราหมณ์ไป อีกทั้งยังถือว่าบุตรเหล่านั้น เป็นจันทรคดีย ซึ่งคำว่า "จันทรค" ในที่นี้มีความหมายทำนองเดียวกันกับสภาพของผู้ที่เกิด มาในประเพณี "กาธ" ในสังคมไทยในสมัยโบราณ

นหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนิยสิทธิ์

ประการที่ห้า พราหมณ์เหล่านี้ก็ปฏิบัติในกิจประจำตัวอยู่ในบริเวณธรรม 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา นอกจากนี้ยังถือศีล 5 ของพุทธศาสนา และในอุ มหฺรสาทุกชนิด เทพบูชาเป็นประจำ คือ พระศิวะ, พระวิฆเนศวร และพระกัมเบศวร์ แนวทาง ในการปฏิบัติทั้งในวิถีประจำวัน และอวสธประกอบพิธีกรรมและบทสวด มักจะไว้วางใจสืบ ทอดกันต่อมาโดยไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และส่วนหนึ่งได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มาแต่โบราณในหนังสือมุขหรือสมุดข่อย (ภาพที่ 138) ซึ่งยังคงใช้กันสืบมาจนบัดนี้

ประการสุดท้าย พราหมณ์เหล่านี้ไม่ปฏิเสธการปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา ถึงแม้จะเห็น ได้จากการที่พราหมณ์บางคนเคยบวชในพุทธศาสนา ก่อนที่จะมีการบวชหิวนาติ และพราหมณ์แทบ ทุกคนได้ประกอบพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ควบคู่ไปกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและร่วมพิธี กรรมของพุทธศาสนิกชน ดังนั้น หากจะกล่าววว่าพราหมณ์เหล่านี้ปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนาใกล้ชิด กับพุทธศาสนิกชนส่วนหนึ่งเป็นอย่างมากก็ว่าได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตระกูลพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชได้เริ่มมีมาตั้งแต่ พุทธศักราชที่ 12 เป็นอย่างน้อย ถึงความที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 27 (วัดมเหยงคณ์)

ประการที่สอง โภชนาปกติจะแก่งกายหนุ่มสาวตลอดเวลาทั้งในวิถีประจำวัน และในขณะประกอบพิธีกรรม เพียงแค่ในขณะประกอบพิธีกรรมนั้นจะแก่งกายเคร่งครัด ขึ้นตามประเพณีนิยม คือ หนุ่มสาวโจงกระเบนสีขาว สวมเสื้อแขนยาวสีขาวคอตั้ง สวม กุ้งเท้าและรองเท้าน้ำสีขาว (ภาพที่ 137)

ประการที่สาม ไม่รับประทานเนื้อสัตว์ โดยเฉพาะเนื้อโค

ประการที่สี่ พราหมณ์เหล่านี้เคร่งครัดในการสืบตระกูลขนาด โดยถือว่าพราหมณ์ที่ บริสุทธิ์จะกษัตริย์มรดกกับผู้ที่มิใช่เชื้อสายพราหมณ์ด้วยกันเท่านั้น จะสมรสกับผู้ที่ทางเชื้อชาติและ ทางศาสนาไม่ได้ เพราะหากกระทำเช่นนั้นพราหมณ์ด้วยกันจะถือว่าหมดสภาพการเป็นพราหมณ์ และบุตรที่ถือกำเนิดมาก็หมดสภาพการเป็นเชื้อสายพราหมณ์ไป อีกทั้งยังถือว่าบุตรเหล่านั้น เป็นจันทราลควาย ซึ่งคำว่า "จันทราล" ในที่นี้มีความหมายว่าน้องเดียวกันกับสภาพของผู้ที่เกิด มาในประเพณี "สาธ" ในสังคมไทยในสมัยโบราณ

ประการที่ห้า พราหมณ์เหล่านี้ไม่ปฏิบัติในวิถีประจำวันจะอยู่ในระบุมรรณ 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา นอกจากนี้ยังถือศีล 5 ของพุทธศาสนา และในกฎ มพรสทุกขนิค ที่เห็นบูชาเป็นประจำ คือ พระสิริวัตร, พระวินัย, และพระคัมภีร์ แนวทาง ในการปฏิบัติทั้งในวิถีประจำวัน และอวสธประกอบพิธีกรรมและบทสวด มักจะไว้วางใจสืบ ทอดกันต่อมาโดยไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และส่วนหนึ่งได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มาแต่โบราณในหนังสือพุทธหรือสมุดข่อย (ภาพที่ 138) ซึ่งยังคงใช้กันสืบมาจนบัดนี้

ประการสุดท้าย พราหมณ์เหล่านี้ไม่ปฏิเสธการปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา ถึงแม้จะเห็น ได้จากการที่พราหมณ์บางคนเคยบวชในพุทธศาสนา ก่อนที่จะมีการบวชชีวาติ และพราหมณ์แทบ ทุกคนได้ประกอบพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ควบคู่ไปกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและร่วมพิธี กรรมของพุทธศาสนิกชน ดังนั้น หากจะกล่าวว่าพราหมณ์เหล่านี้ปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนาใกล้เคียง กับพุทธศาสนิกชนส่วนหนึ่งเป็นอย่างมากก็คงได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตระกูลพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชได้เริ่มมีมาตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นอย่างน้อย ถึงความที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 27 (วัดมเหยงคณ์)

และเจริญเติบโตกันมาตามลำดับโดยไม่ขาดสายดังที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ทุกยุคสมัย
และสามารถรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพระอุลปราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชมาได้
โดยตลอดจวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เชิงอรรถท้ายบทที่ 5

¹ สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, "การศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช, "วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524, หน้า 113-121.

² Arnold Van Gennep, The Rites of Passage (Chicago : The University of Chicago Press, 1960), p.1.

³ ญู วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ , นครศรีธรรมราช (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2521), หน้า 177-270.

⁴ ญู สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, เรื่องเดิม, หน้า 61-137.

ญู ปรีชา นุ่นสุข, "มรดกทางวัฒนธรรมของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช," เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง วัฒนธรรมอันยาวนาน : ศักดิ์ ความเชื่อ ศิลปกรรม และภาษา จัดโดย โครงการไทยศึกษา พุทธสาสน์มหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมสารนิเทศและหอประชุมพุทธสาสน์มหาวิทยาลัย วันที่ 8-10 กันยายน 2526 (อัครสำเนาะ) หน้า 46-50.

ญู ปรีชา นุ่นสุข, "มรดกทางวัฒนธรรมของศาสนาพราหมณ์ในสุราษฎร์ธานี," เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุราษฎร์ธานี ครั้งที่ 1 จัดโดยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานีและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ณ โรงแรมวังไก่อ จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ 20-23 มกราคม 2527 (อัครสำเนาะ) หน้า 32-36.

⁴ สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, เรื่องเดิม, หน้า 123-127.

⁵ E.J. Rapson (ed.), The Cambridge History of India Vol.I (Bombay : S. Chand & Co., 1962), pp. 537-539.

⁶ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ตำนานพระราชนิพนธ์
เมืองนครศรีธรรมราช พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์เอก พระยาวิชิตานุประดิษฐ์
(สินธุ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2473),
หน้า 1 และ 4.

⁷ David K. Wyatt (tr. and ed.), The Crystal Sand : The
Chronicles of Nagara Sri Dharmmaraja (New York : Cornell University,
1975), p 56.

⁸ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ตำนานพิธีกรรม
พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงอักษรสารกิจ (พระนคร : 2503)

⁹ หอสมุดวชิรญาณ, "ข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช," จดหมายเหตุรัชกาลที่
2 จ.ท. 1173 เล่มที่ 21 หน้า 19.

¹⁰ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชพิธีสิบสองเดือน
(พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 82.

¹¹ A.W. Graham, Siam : A Handbook of Practical, Commercial,
and Political Information (London : Alexander Morning Limited,
The De La More Press, 1912), p.488.

¹² พระราชครูวามเทพมุนี, "พระราชนิพนธ์ในนครศรีธรรมราช," ใน รายงานการสัมมนา
ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช (นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2521),
หน้า 546.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 546-547.

14 สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, เรื่องเดิม, หน้า 61-162.

15 พระราชนัดดา นาคเทวัญ อายุ 84 ปี บ้านเลขที่ 68/3 ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้สัมภาษณ์ โดย นายปรีชา นุ่นสุข เป็นผู้สัมภาษณ์
ณ บ้านเลขที่ 68/3 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่
19 กุมภาพันธ์ 2527.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์